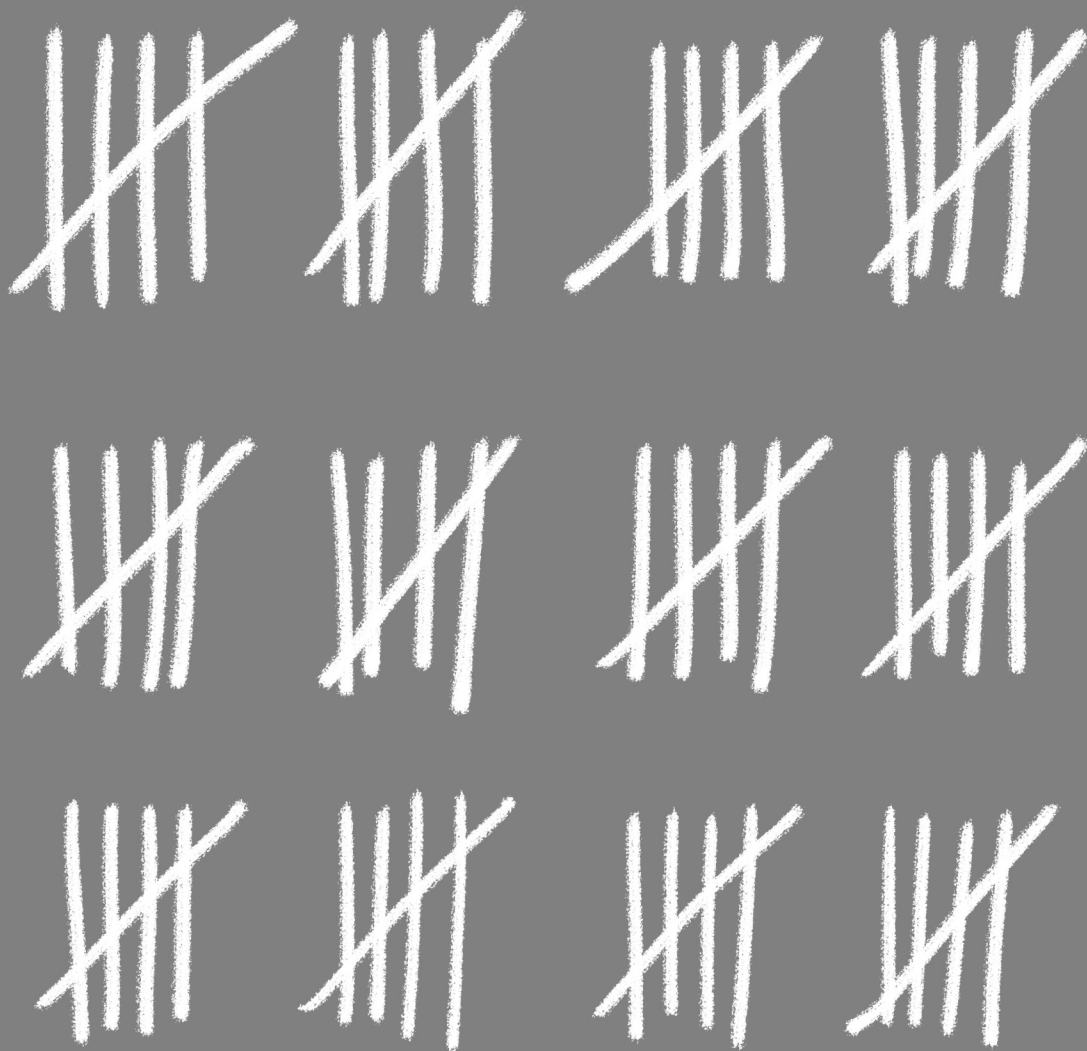

Fondi për të Drejtën Humanitare Kosovë
Fond za humanitarno pravo Kosovo
Humanitarian Law Center Kosovo

BURGU I SMRREKONICËS

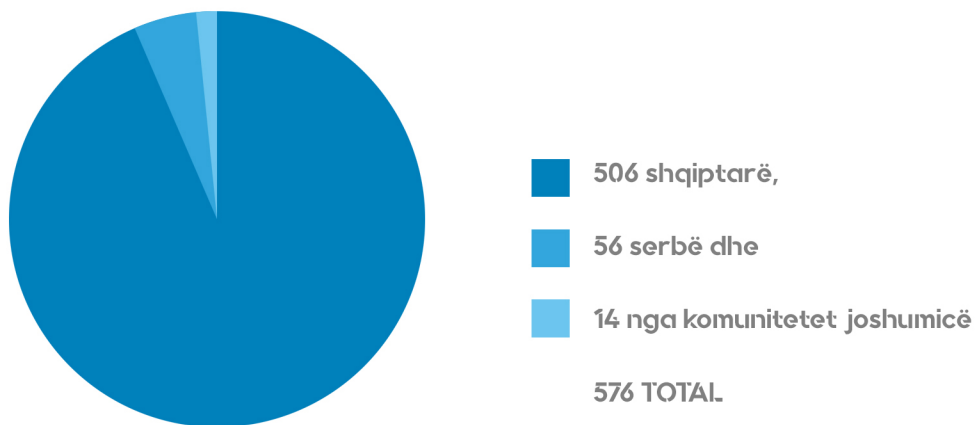
VUSHTRRI

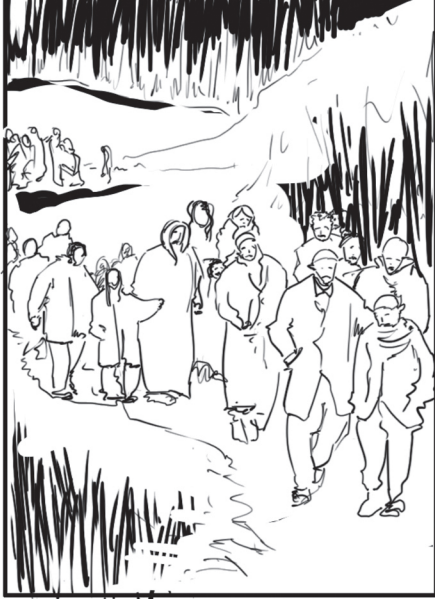
BURGU I SMREKONICËS

VUSHTRRI

Komuna e Vushtrrisë/Vučitrn është një nga zonat më të prekura nga lufta. Aty jetonin afro 90.000 banorë, rreth 90% ishin shqiptarë, ndërsa serbët ishin të vendosur kryesisht në qytetin e Vushtrrisë/Vučitrn dhe disa fshatra përreth. Aty, në periudhën 1998 – 2000 humbën jetën/u zhdukën 576 persona si rezultat i luftës. Prej tyre, 506 shqiptarë, 56 serbë dhe 14 nga komunitetet pakicë.

Ditën që nisën bombardimet e NATO-s, me 24 mars 1999, qyteti i Vushtrrisë/Vučitrn u granatua nga forcat serbe dhe mijëra shqiptarë u dëbuan nga shtëpitë. Shpërnguljet e dhunshme u intensifikuan nga fundi i muajit prill dhe si rezultat i kësaj, dhjetëra mijëra banorë u mblodhën në rajonin e Shalës deri kur filloi ofensiva e cila shpërndau turmën në dy drejtime: në drejtim të Podujevës/Podujevo dhe përgjatë lumit Sllakovc/Slakovc.

Nën përcjelljen e forcave të armatosura, një kolonë e 30.000 refugjatëve u nis në drejtim të qytetit të Vushtrrisë/Vučitrn. Me datën 2 maj 1999, në mbrëmje, kolona e njerëzve u ndalua mes fshatrave Studime e Epërme/ Gornje Studimlje dhe Studime e Poshtme/ Donje Studimlje sepse ishte ora e ndalim qarkullimit dhe vendosën ta kalojnë natën aty. Papritur, forcat serbe filluan të sulmonin nga të gjitha anët duke depërtuar në kolonën e civilëve dhe për orë të tëra i torturuan qytetarët që ishin të mbledhur aty. Mes plaçkitjeve dhe rrahjeve të rënda rreth 100 persona u vranë, e shumë tjerë u plagosën.

Pas mesnatës, u dha urdhër që kolona të lëvizte në drejtim të Vushtrrisë/Vučitrn. Të mbijetuarit vazhduan rrugën gjatë gjithë natës deri në mëngjesin e datës 3 maj duke lënë pas të afërmit e vranë dhe gjësendet e tyre. Nën mbikëqyrjen e policëve dhe disa ushtarëve, turma u drejtua në kooperativën bujqësore pranë motel Vicianum.

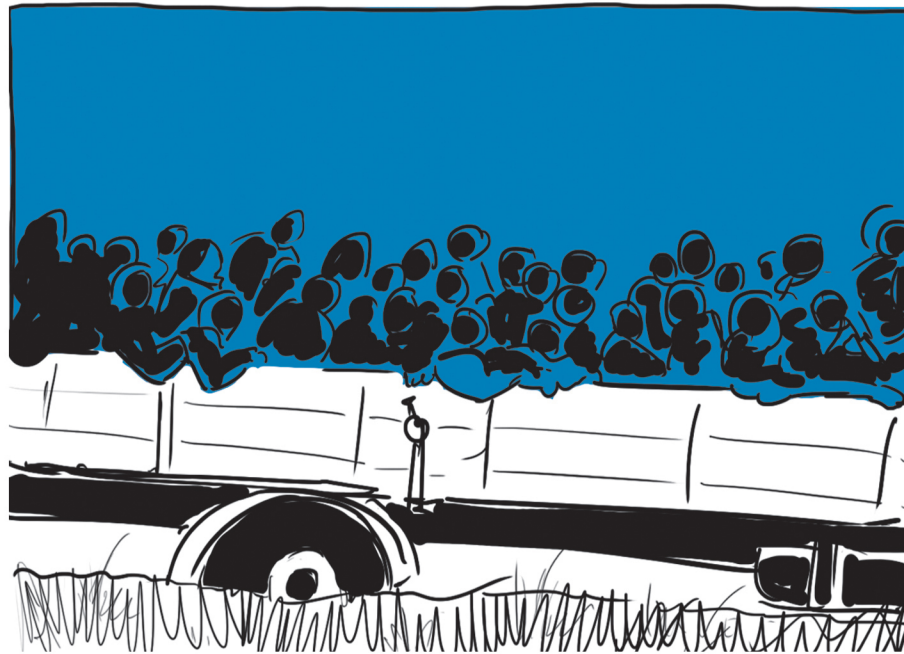

Pasi qëndruan për një kohë aty, policët filluan t'i ndanin burrat në një anë ndërsa të tjerët i urdhëruan të hipnin në traktorë e të vazhdonin për Shqipëri.

Ndërkohë që kolona me traktorë po largohej, pranë kooperativës erdhën dy kamionë me rimorkio, ku duke i goditur burrat e mbetur i detyruan të futeshin në kamionë dhe më pas i dërguan ata në burgun e Smrekonicës. Kamionët kishin bërë këtë rrugë disa herë, kështu duke transportuar qindra të burgosur.

Në oborr të burgut, pasi i mblodhën të dhënat personale, filluan t'i rrihnin dhe t'i shpërndanin burrat nëpër hapësira/objekte të ndryshme të burgut. Dhomat e burgut ishin të zbrazura, nuk kishte as shtretër, as mbulesa. Në dhomat e vogla futeshin dhjetëra e qindra njerëz, të cilët qëndruan pa ngrënë dhe pa pirë për tri ditë radhazi.

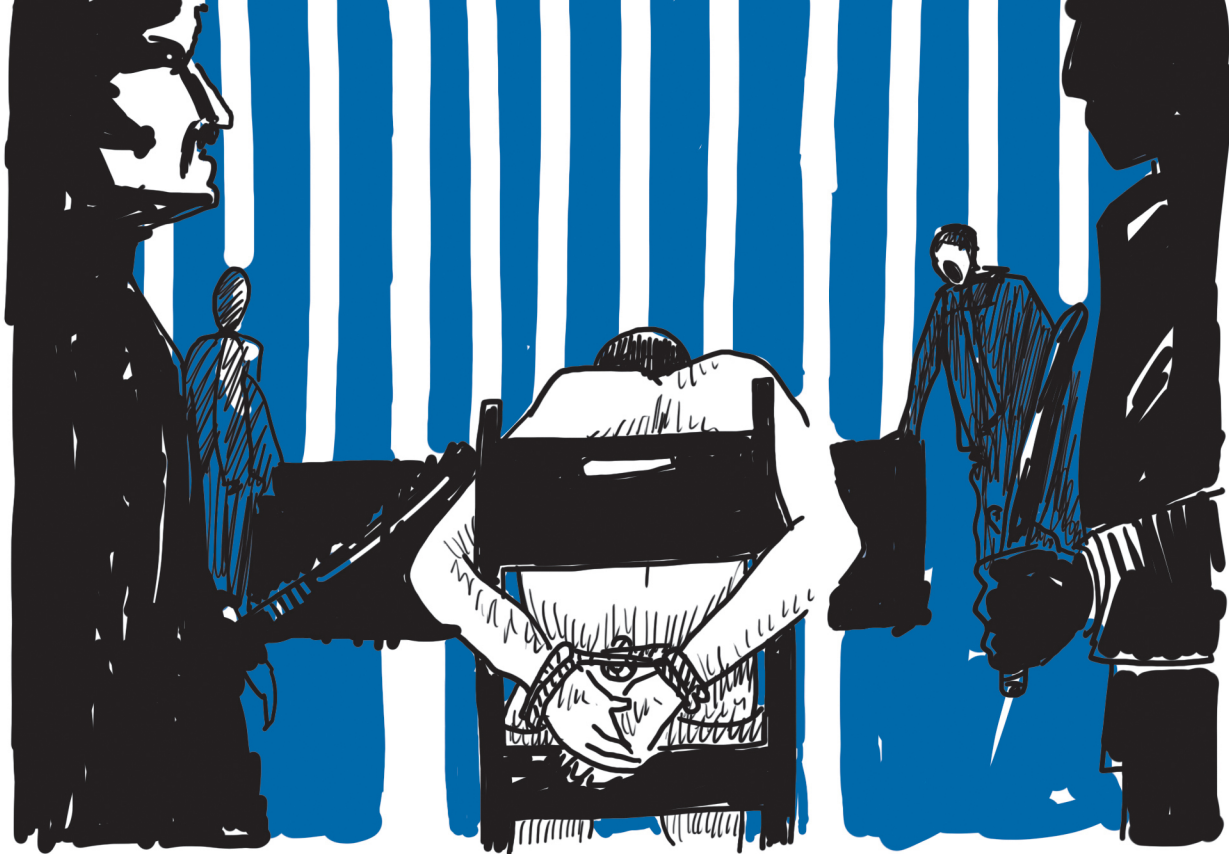
Pas tri dite të burgosurve u dhanë pak bukë dhe ujë, i cili dukej i kontaminuar pasi që shumë të burgosur u sëmurën. Burgu ishte i mbipopulluar, sepse kishte të burgosur që qëndronin edhe te salla e sporteve e edhe në koridore. Ata keqtrajtoheshin vazhdimisht dhe në grupe i dërgonin në oborrin e burgut apo afër sallës së televizionit dhe i rrihnin deri sa e humbnin vetëdijen. Pas disa dite, gjatë torturave, i merrnin në pyetje dhe ju dhanë një letër që ta nënshkruajnë, se ata akuzoheshin për terrorizëm. Përveç gardianëve të burgut dhe policisë së rregullt, të burgosurit kanë vërejtur edhe prezencën e Njësitit Special Anti-Terrorist.

Gjendja në të cilën ndodheshin të burgosurit u përkeqësua pas datës 16 maj 1999, kur në burg u sollën edhe 830 të burgosur tjerë nga Mitrovica. Atëherë të burgosurit mbaheshin edhe në banjo e bodrume derisa ata që ishin në dhoma, nuk kishin hapësirë as të shtriheshin në dyshtemenë e betonit.

Racionet e ushqimeve zvogëloheshin e shumë shpesh të burgosurit nuk kishin asgjë për të ngrënë. Rrahjet e keqtrajtimet ndodhnin në baza ditore, gardianët e burgut, si dhe policët kohë pas kohe ngarkonin dy kamionë me të burgosur dhe i dërgonin në shkollën e mesme të mjekësisë dhe në shkollën e mesme teknike të Mitrovicës. Aty i mbanin gjatë gjithë ditës, ku 'merreshin në pyetje' dhe keqtrajtoheshin dhe pastaj i kthenin në burg të Smrekonicës. Gjendja shëndetësore e të burgosurve ishte e rënduar. Nga të rrahurat e vazhdueshme ata pësuan lëndime serioze në kokë, në trup, si dhe gjymtyrë dhe dhëmbë të thyer. Nga deklaratat e dëshmitarëve, dihet se së paku një person është rrahur deri në vdekje ndërsa dy tjerë kanë ndërruar jetë më vonë si pasojë e keqtrajtimit në burg.

Në këto rrethana janë mbajtur rreth 3000 të burgosur, deri me datën 23 maj 1999. Në mëngjesin e 23 majit, të burgosurit u futën në autobusë dhe nën mbikëqyrjen e policëve u dërguan në Shtime nga ku u përcollën nga ushtria jugosllave deri në Zhur. Aty zbritën nga autobusët dhe ecën në këmbë deri te

kufiri dhe u detyruan të dorëzonin dokumentet e tyre të identifikimit që të kalonin në Shqipëri.

Krimet në burgun e Smrekonicës janë vërtetuar edhe nga Tribunali Penal Ndërkombëtar për ish-Jugosllavinë si dhe nga Gjykata Themelore në Mitrovicë në rastin kundër Zoran Vukotiqit. Ai është dënuar me burgim prej 6 vjet e 6 muaj për sjelljen çnjerëzore, në shkaktimin e vuajtjeve të mëdha me anë të zbatimit të torturës, rrahjes, cenimit të integritetit trupor dhe shëndetit të një numri të madh të civilëve shqiptarë, të paraburgosur në burgun e Smrekovnicës.

BURGU I SMREKONICËS

ÇKA KA QENË?

Në vitin 1978 në fshatin Smrekonicë/Smrekovnica, afër fermës së pulave në hapësirë 18 ha. tokë është ndërtuar një paralele e burgut të Mitrovicës për të dënuarit e kthyer nga burgjet në Serbi (Pozharevc e Nish), pasi burgjet ekzistuese në Kosovë nuk kishin më kapacitet.

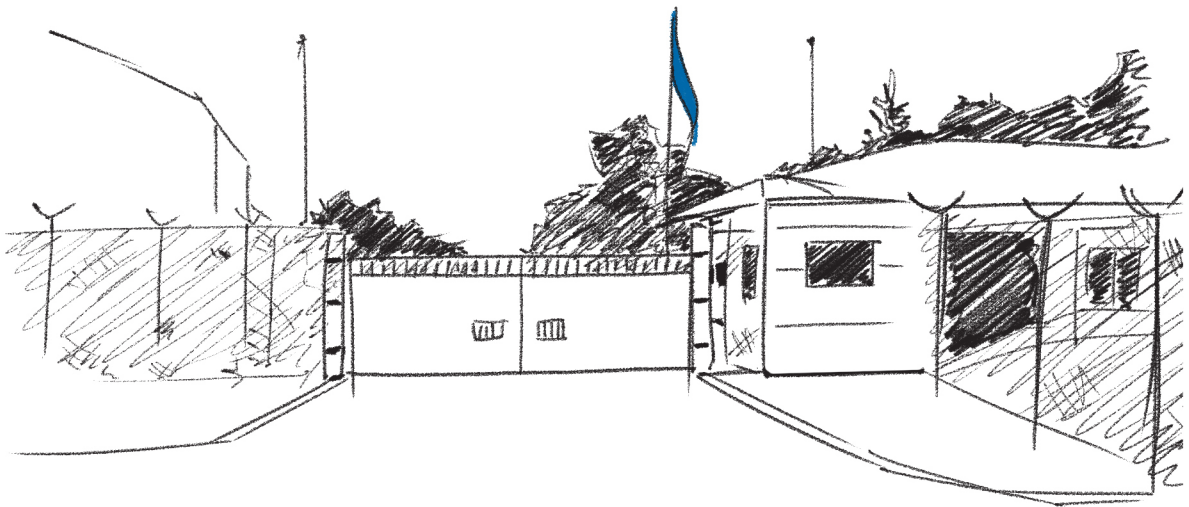
Më 1 janar të vitit 1981, në Smrekonicë/Smrekovnica filluan të vuajnë dënimet e tyre të gjithë ata persona për të cilët nuk kishte nevojë për masa të veçanta. Gjatë kësaj kohe, burgu në Smrekonicë kishte kapacitet për 180 të burgosur, kurse 1 vit më vonë ky institucion u shndërrua në Shtëpi Ndëshkuese Korrektuese, ku pranonte të dënuarit me 6 muaj deri në 1 vit nga e gjithë Kosova. Pas demonstratave të vitit 1981, numri i të burgosurve arriti në 700 edhe pse kushtet në objekte nuk përballonin këtë numër, në hapësira të ndryshme të objekteve (në fermë, në dhomë të pranimit, në ambulancë dhe në pavijone) u shtuan shtretër.

Me një vendim tjetër në vitin 1987 në këtë Shtëpi Korrektuese u pranuan edhe të gjithë meshkujt e dënuar për kundërvajtje si dhe të burgosurit politik. Nga viti 1980 – 1999 të burgosurit në Smrekonicë/Smrekovnica ishin mbi 70% shqiptarë. Gjatë mbajtjes së dënimit të burgosurit merreshin me bujqësi, blegtori si dhe punonin në hapjen e kanaleve.

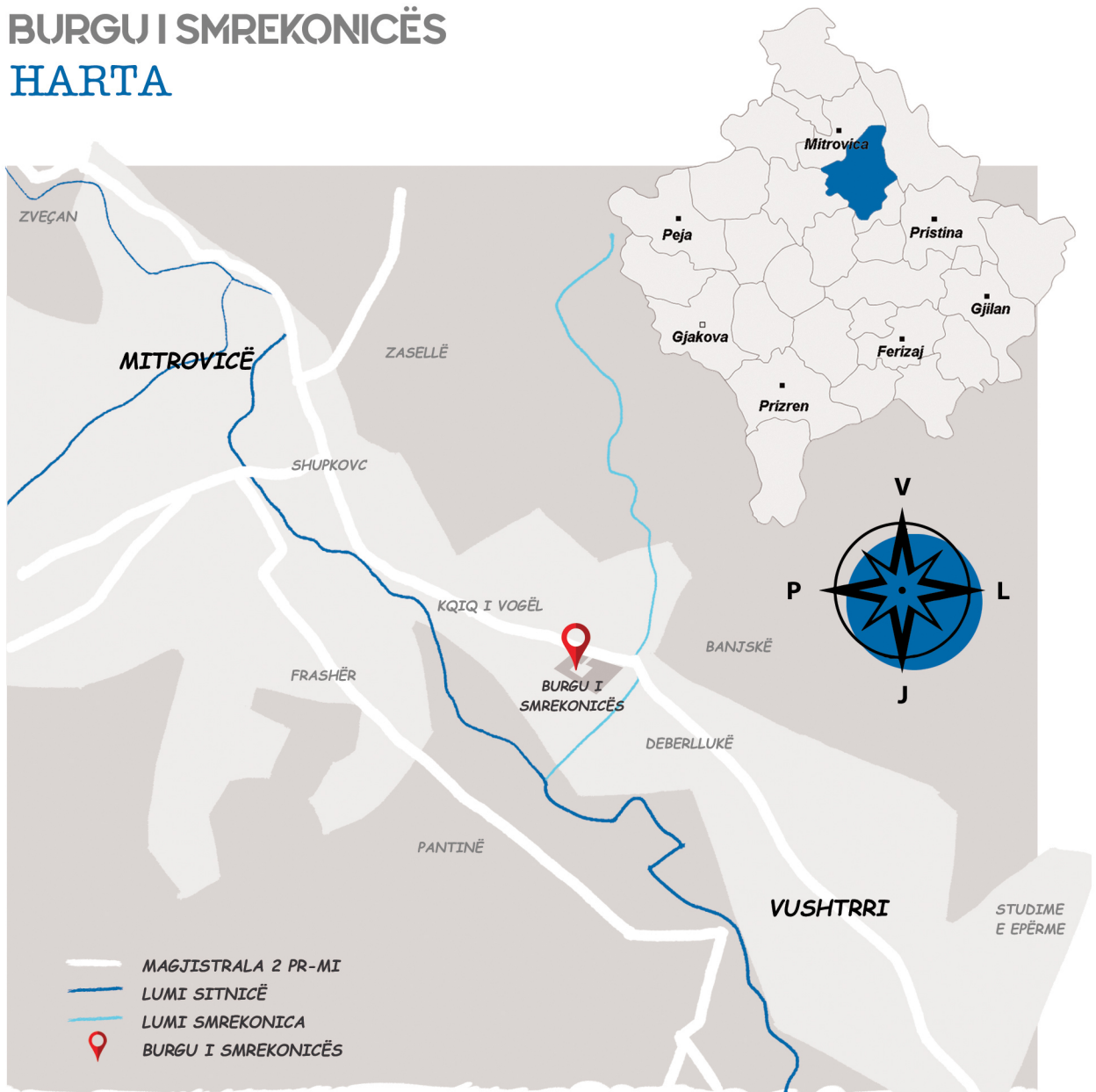
BURGU I SMREKONICËS ÇKA ËSHTË SOT?

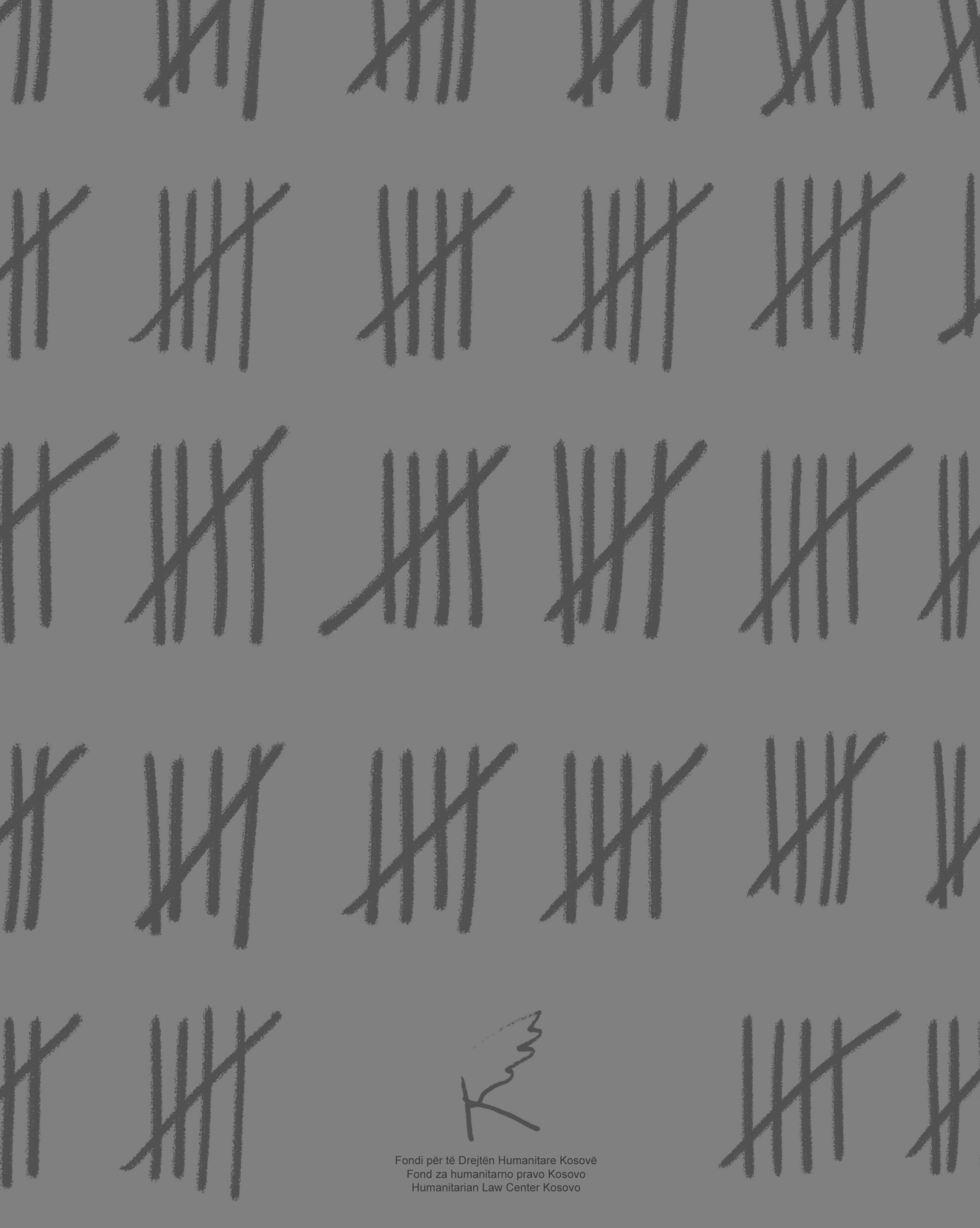
Që nga fundi i vitit 1999, Qendra Korrektuese në Smrekonicë/Smrekovnica është burg i tipit të hapur dhe ka kapacitet për 200 të dënuar për dënime deri në 3 vite. Objektet e Qendrës Korrektuese janë të njëjta vetëm se janë rinovuar. Të burgosurit në Smrekonicë/Smrekovnica janë të angazhuar në kultivimin e kulturave bujqësore.

Edhe pse ekzistojnë të dhëna të shumta mbi krimet dhe vuajtjet e shkaktuara në hapësirat e këtij burgu gjatë vitit 1998-1999, deri më sot nuk ka asnjë shënjim që tregon për ngjarjet e asaj kohe.

BURGU I SMREKONICËS HARTA

Fondi për të Drejtën Humanitare Kosovë
Fond za humanitarno pravo Kosovo
Humanitarian Law Center Kosovo